

COL·LECCIÓ L'ILLA ROJA, 7
La vida tranquil·la

Edicions Sidillà SL
Carrer Catalunya, 4
La Bisbal d'Empordà 17100
info@edicionsidilla.cat
www.edicionsidilla.cat

Títol original: *La vie tranquille*, de Marguerite Duras
© Editions Gallimard 1944
© de la traducció: Antoni Clapés
© d'aquesta edició: Edicions Sidillà
© Il·lustració de la coberta: Montse Mayol

Disseny: J. Pujadó
Correcció: Xavier Cortadellas
Impressió: Impremta Pagès, d'Anglès (la Selva)
Primera edició: febrer 2018

ISBN: 978-849474-84-3-1
Dipòsit legal: GI 104-2018
Tots els drets reservats. Si voleu fotocopiar parcialment aquest llibre, feu-ho legalment contactant amb CEDRO: 932720445 o cedrocat@cedro.org

MARGUERITE DURAS

La vida tranquil·la

Traducció
Antoni Clapés

La Bisbal d'Empordà, 2018

a la meva mare

Primera part

En Jérôme va tornar a les Bugues partit en dos. Vaig anar a reunir-me amb en Nicolas que, just després de la baralla, s'havia deixat caure sobre el talús del tren. M'hi vaig asseure al costat, però em sembla que ni se'n va adonar. Va seguir en Jérôme amb la mirada fins al punt on els boscos amaguen el camí. En aquell moment, en Nicolas es va alçar d'una revolada i vam arrencar a córrer per atrapar el nostre oncle. Així que el vam tornar a veure, vam alentir el pas. Caminàvem darrere seu a una vintena de metres, tan lentament com ell.

En Nicolas estava amarat de suor. Tenia els cabells enganxats i li queien grenyes damunt de la cara; pan-teixava i tenia el pit marcat amb taques vermelles i violetes. De les aixelles li lliscaven, braços avall, gotes de suor. No parava d'escutar en Jérôme amb una atenció extraordinària. Més enllà de l'ampla espatlla

de l'oncle, en aquell moment en Nicolas segurament va entreveure tot el que vindria a continuació.

El camí fins a les Bugues fa molta pujada. En Jérôme, de tant en tant, s'arreprenjava al talús, doblegat sobre ell mateix, prement-se un costat amb les dues mans.

Per un moment ens va veure darrere seu, però va fer com si no ens reconegués. Aparentment patia molt.

En Nicolas, al meu costat, no parava de mirar-lo. Dins seu es devien haver disparat una sèrie d'imatges que es desplegaven sense parar, sempre les mateixes, i no aconseguia alliberar-se de la sorpresa davant del que veia. De vegades estava convençut que encara podria desfer el que havia fet i s'estrenyia les mans roges i suades.

Cada vint metres, en Jérôme s'arreprenjava al talús. Ja no li importava que en Nicolas l'hagués colpejat. En Nicolas o qualsevol altre. La seva cara ja no expressava ni la ràbia ni la contrarietat de feia poc, quan en Nicolas l'havia anat a treure del llit. Semblava que s'hagués engolit a ell mateix i es mirés des de dins, fascinat pel seu patiment. Devia ser terrible. Semblava que ho trobés impossible, com si no s'ho pogués creure.

De tant en tant, intentava redreçar-se i se li escapaven del pit alguns «ai!» d'estupor. Al mateix temps que aquests gemecs, de la boca li sortia una mena d'escuma. Les dents li petaven. Ens havia oblidat del tot. Ja no comptava que l'ajudéssim.

Va ser en Tiène qui em va donar aquests detalls quan, més tard, en Nicolas li va explicar la història. Jo... jo mirava el meu germà.

Per primera vegada hi trobava grandesa, en el meu germà Nicolas. Li notava la pudor de suor que la calor del cos emanava. Era una nova olor d'en Nicolas. Ell només mirava en Jérôme. A mi ni em veia. Tenia ganes d'abraçar-lo, de conèixer de més a prop l'olor de la seva força. En aquell moment, només podia estimar-lo, abraçar-lo, besar-li la boca i dir-li: «Nicolas, el meu germà petit, el meu germà petit.»

Feia vint anys que volia batre's amb en Jérôme. Finalment acabava de fer-ho, quan la nit abans s'avergonyia de no poder decidir-s'hi.

En Jérôme es va tornar a redreçar. Ara cridava amb total llibertat i sense parar. Segurament això l'alleujava. Avançava fent ziga-zagues, com un borratxo. I nosaltres... nosaltres el seguíem. Lentament, pacientment, el conduíem cap a la cambra de la qual no havia de sortir mai més. Per por que aquest

nou Jérôme no es desviés, vam vigilar els seus darrers passos.

En arribar al turó, una mica abans del pati, vam pensar que no aconseguiria creuar el portal, que no tindria prou voluntat per travessar els pocs metres que el separaven del seu llit. Se'ns havia distanciat una mica. Allà dalt, el vent bufava i l'apartava de nosaltres. Ja no sentíem amb tanta claredat les seves queixes. Es va aturar brandant el cap amb violència. Després va alçar el cap al cel fent veritables udols i intentant redreçar-se. Vaig mirar maquinalment aquest cel que ell, sens dubte, veia per darrera vegada. Era blau. El sol havia sortit. Ja era de bon matí.

Finalment, en Jérôme va tornar a caminar. A partir llavors vaig estar ben segura que només s'aturaria al llit. Va creuar el portal i el vam acompanyar pel pati de les Bugues. En Tiène i el pare enganxaven la carreta per anar a buscar llenya. En Jérôme ni els va veure. Però ells van parar de treballar i el van seguir amb la mirada fins que va entrar a casa.

El pare va observar en Nicolas amb atenció, aturat enmig de l'eixida i després va tornar a la feina. En Tiène va venir a preguntar-me què havia passat. Li vaig dir que en Nicolas i en Jérôme s'havien barallat per culpa de la Clémence.

«Sembla atonyinat», va dir en Tiène. Li vaig respondre que, efectivament, semblava greu i que potser no se'n sortiria.

En Tiène va anar a buscar en Nicolas. Li va demanar que l'ajudés a enganxar la Mà, que alguns matins d'estiu es mostra esquerpa. Després, els homes van marxar cap als camps.

Un cop al llit, en Jérôme va tornar a aplegar forces per cridar. La mare va abandonar la feina per estar a prop seu. Feia molt que jo no veia en Jérôme com al germà de la mare. Vaig dir a la mare que en Nicolas s'havia barallat amb Jérôme per culpa de la Clémence, i també per culpa de tot el que es covava entre nosaltres des de sempre. No he exagerat gens, perquè en Jérôme ha malbaratat tota la nostra fortuna. És culpa seva que ni en Nicolas ni jo mateixa no hàgim pogut estudiar. Mai no hem tingut prou diners per deixar les Bugues. És per això, també, que encara no estic casada. En Nicolas es va casar amb la Clémence. És germana de llet meva, però tanmateix, és la nostra minyona, i és lletja i beneita. Per la verema de

fa dos anys, ell la va deixar prenyada, i el van obligar a casar-s'hi. Si en Nicolas hagués pogut conèixer altres noies, no hauria fet aquesta bestiesa. Va arribar a aquesta situació després d'anys de solitud. No es pot dir que en fos culpable. D'altra banda, hauria pogut no casar-se amb la Clémence. La mare se'n devia recordar bé: va ser en Jérôme qui el va empènyer. Nosaltres... nosaltres no érem pas d'aquest parer. La Clémence se n'havia anat a casa de la seva germana, a Périgueux. I va ser en Jérôme qui la va anar a buscar. Una setmana més tard es van casar a Ziès. Ens havia semblat més senzill tancar l'afer així. Trobava que havíem actuat bé, ella?

Ho vaig recordar tot a la mare. Oblida amb facilitat, ara. Li vaig dir que havia estat jo qui havia explicat a en Nicolas que, des de feia tres mesos, en Jérôme pujava cada nit a la cambra de la Clémence. És cert que en Nicolas l'abandonava i ella havia de dormir sola. Però la Clémence coneixia en Nicolas de sempre, i hauria hagut de saber el que li esperava; la Clémence no hauria hagut d'acceptar casar-s'hi. No tenia raó, jo?

La mare em va agafar les mans entre les seves, tremolava: «I en Noël?». Vaig contestar tot rient: «És fill d'en Nicolas». Em va preguntar com podia estar-ne

tan segura. La vaig portar fins al pati i vam mirar en Noël, que jugava en el seu parc.

En Noël té els cabells llisos i panotxa, uns ulls violeta sobre els quals bateguen unes parpelles transparents amb vores de pestanyes de seda vermellosa. No duia plantofes, tan sols uns petits calçotets que li queien. Va mirar la mare. I com que ella no deia res, al cap d'un moment, va tornar a jugar a un joc secret que l'absorbia. Colpejava el parc amb totes les forces i queia de cul sense dir res ni enrabiar-se. A ple sol, el seu petit tòrax era d'un rosa bru i gairebé semblava que transparentava el batec de la sang.

La mare semblava emocionada. Al cap d'un moment em va dir: «Tens raó». Va anar a buscar el barret d'en Noël, l'hi va enfonsar al cap, i se'n va tornar al costat d'en Jérôme.

No vaig dir res més a la mare. Però en Jérôme hauria de desaparèixer de les Bugues. Per tal que en Nicolas comencés a viure. Calia que això acabés un dia o altre. Havia arribat el moment.

Al vespre, en Jérôme va començar a udolar i, des de la Gran Terrassa, vaig haver de vigilar el camí per veure si algú pujava a casa nostra. Des d'allà, les Bugues és preciós. Els nostres prats són preciosos. Com els boscos, que formen un seguit d'enormes volums d'ombres per totes bandes. Des de la terrassa es veu molt bé fins a l'horitzó. De tant en tant, a la vall del Rissole, es veuen petites granges envoltades de camps, de boscos i de turons blancs. No sé pas què hauríem pogut fer si hagués pujat un visitant. Malgrat això, vaig vigilar bé el camí, i em deia que, si apareixia algú, en el darrer moment ja se m'acudiria una idea. En el fons, estava tranquil·la. El sol declinava i les ombres s'allargassaven damunt els vessants dels turons. Al costat de la terrassa hi ha dues magnòlies. En un moment donat, en va caure una flor sobre el cantell del muret on em repenjava. Se sentia l'aroma de la flor caiguda, una olor, gairebé un sabor, molt dolç i una mica podrit. Ja era ple agost. En Clément, des de l'altre cantó del camí, a l'ombra del turó de Ziès, ben aviat tancaria les ovelles per a la nit. Jo feia tres hores que vigilava. Estava segura que ningú ja no s'atreviria tan tard a enfilear els nostres camins.

A la porta de la cambra d'en Jérôme, vaig escoltar amb l'orella enganxada a la fusta. La Clémence

va venir a trobar-me. En Jérôme cridava sense parar reclamant el metge de Ziès. La mare sempre li responia el mateix, amb veu distreta, somniadora, com si contestés a un nen, que l'euga era als camps i que no era raonable pensar a aturar la feina per anar a Ziès. Un cop la mare havia respost, en Jérôme tornava a assetjar-la, a fer-li exactament, la mateixa pregunta. Els sobresalts d'impaciència feien grinyolar el llit. De vegades insultava la mare, però ella es mostrava sempre tan categòrica com davant d'un caprici d'en Noël, sempre amb la mateixa dolcesa en el refús. Vaig tenir ganes d'insultar-la, jo també, en veure-la humiliada per culpa d'aquest refús endolcit. Tanmateix, feia exactament el que calia fer. De tota manera, aquestes súpliques d'en Jérôme a la cara no la feien rondinar... Responia: «Però no, només és un mal cop, res més». En Jérôme l'amenaçava dient que si no cridàvem el metge, ell mateix muntaria la Mà i hi aniria tot sol. Després s'entendria: «Digues a la Françou que hi vagi, Anna, t'ho suplico; em trobo molt malament, fes-ho pel teu germà, Anna...». Françou era com ell em deia de petita. Vet aquí com és, en Jérôme, quan et necessita. La mare responia sempre: «No, Jérôme, no». La mare devia recordar bé tot el que li havia dit al matí.

Vaig entrar a la cambra. La Clémence va desaparèixer pel vestíbul com una bèstia que habita en la foscor.

En Jérôme era al llit, vestit del tot. Tenia els llavis morats, la pell groguenca, d'un groc escarit. La mare, asseguda al seu costat, llegia. La cambra feia olor de iode i, malgrat els finestrons mig oberts, costava imaginar els estralls que l'estiu feia a fora. En Jérôme feia venir fred només de mirar-lo. Recordo que vaig tenir ganes d'anar-me'n. Es planyia amb totes les forces. Els crits augmentaven, densos al principi, semblava que de sobte havia de vomitar-se tot sencer dins d'una lava espessa; després, d'aquestes farinetes en brollava per fi el veritable crit, pur, nu com el d'un infant. Entre lament i lament, el tic-tac del pèndol obria una escletxa. En Jérôme es fixava en la suspensió del rellotge al sostre, i les formes del seu cos, d'una espessor precisa, eren en plena llum. Potser fins aleshores jo no havia estat del tot segura que en Jérôme estigués a punt de morir. Entre fortes batzegades regulars, les cames i els braços se li encaraven; la seva lúgubre crida s'escampava a través de les cambres, del parc i de la galeria quadrada, recorria el camp entre el camí i el bosc i anava a amagar-se entre els esbarzers plens d'ocells i de sol. Era com una

bèstia que haguéssim volgut retenir però que sempre aconseguia fugir de casa i, un cop a fora, es tornava perillosa per a nosaltres. En Jérôme encara no desesperava del tot que vinguéssim algú de fora a socorre'l. Sabia que a les Bugues estava sol amb nosaltres, que el sostrèiem a totes les mirades. Malgrat tot, li parlàvem amb dolcesa i, si ens hagués vist els ulls, segur que hauria descobert una commiseració pel seu cos, alhora tan gran i que patia tant. Recordo molt bé que volia anar-me'n. Però m'esforçava a tenir-lo en consideració, a habitar-me als seus crits, a les seves súpliques, de vegades tan tendres, al seu rostre intolerable. I això, fins al tedi.

Quan els homes van tornar, vaig anar a trobar-los. En Nicolas semblava esgotat. Em va dir: «Encara crida? Si ho hagués sabut...». Va ser l'única paraula que el meu germà em va dir durant aquells dies, i hauria pogut dir-la a qualsevol. També hauria pogut no preguntar res, encara que sentís cridar en Jérôme. Vaig sentir una mica de ràbia i de menyspreu per en Nicolas, i em va saber molt greu, atesa l'alegria que tenia de veure'l. Si ho hagués «sabut», què hauria fet ell? Estava encuriosida per saber-ho. Quan, amb una mica d'impaciència, l'hi vaig preguntar, no em va respondre. Va marxar. El vam veure ajaçar-se

sota l'ampit, al prat. Semblava ressentit amb tots, i en particular, amb mi. A la vegada, vaig trobar que li faltava naturalitat. Segurament el torbava saber-nos pendents del seu silenci, del mínim gest, de la primera paraula que no pronunciava però que esperàvem. Quan m'ho va preguntar, li vaig veure als ulls que no pensava en res concret. En Jérôme no moriria tan de pressa. I nosaltres, què hi fèiem, allà, espiant-lo? Però, sobretot, la tristesa d'en Nicolas era aquesta tristesa «sense raó», que sentim l'endemà de noces o de la fi de la collita de blat. Quan s'ha acabat una cosa i ja no hi ha res a fer, ens mirem les mans i quedem tristos.

En Nicolas podia estar segur que per nosaltres mai no se sabia res de les veritables raons de la seva baralla. No sentia, doncs, cap inquietud. En tenia prou sabent que en Jérôme i la Clémence es ficaven junts al llit per estar convençut que havia actuat bé matant en Jérôme. Si les raons de l'odi que l'inspiraven eren vagues, aquest fet era precís. Podia recordar-lo constantment, colpejar l'esperit contra aquesta evidència en els moments de dubte. Tenia tot el dret a fer el que va fer. Però, protegint-lo contra la justícia, ens comportàvem com si fóssim nosaltres qui li donàvem aquest dret. Malmetíem la puresa i a la vegada